

Prof. Dr. Mehmet Semih Gemalmaz

ÇOCUK
VE
GENÇ
HAKLARINA İLİŞKİN
ULUSALÜSTÜ BELGELER
(Bölgesel Sistemler)

Avrupa Konseyi

Amerikan Devletleri Örgütü

Afrika Birliği Örgütü

İSTANBUL BAROSU YAYINLARI

İSTANBUL 2002

İÇİNDEKİLER

I) AVRUPA KONSEYİ BELGELERİ	1
A) Bakanlar Komitesi ve Parlamenterler Meclisi tarafından sözleşme dışı formda üretilen belgeler	3
1) AK-Parlamenterler Meclisi: “Gençlerin sosyal sorunları hakkında”, Karar 20, (21/11/1950)	3
2) AK-Parlamenterler Meclisi: “Savaş durumunda çocukların korunması hakkında”, Tavsiye Kararı 29, (26/09/1952)	4
3) AK-Bakanlar Komitesi: “Savaş durumunda çocukların korunması hakkında”, Karar (52) 72, (22/12/1952)	5
4) AK-Bakanlar Komitesi: “21 yaşından küçük suçlulara yönelik olara kısa-sürelî ıslah rejimi uygulaması”, Karar (66) 25, (30/04/1966)	6
5) AK-Bakanlar Komitesi: “Basın ve gençlerin korunması”, Karar (67) 13, (29/06/1967)	8
6) AK-Bakanlar Komitesi: “Sinema ve gençlerin korunması”, Karar (69) 6, (07/03/1969)	10
7) AK-Parlamenterler Meclisi: “Küçüklerin kötü muameleye karşı korunması hakkında”, Tavsiye Kararı 561 (1969), (30/09/1969)	12
8) AK-Bakanlar Komitesi: “Evli olmayan annelerin ve onların çocuklarının sosyal açıdan korunması”, Karar (70) 15, (15/05/1970)	14
9) AK-Bakanlar Komitesi: “Yasal açıdan tam mümeyyiz sayılma yaşının indirilmesi hakkında”, Karar (72) 29, (19/09/1972)	18
10) AK-Parlamenterler Meclisi: “Modern aile içinde ebeveynlerin konumu ve sorumluluğu ve onların toplum tarafından desteklenmesi hakkında”, Tavsiye Kararı 751 (1975), (24/01/1975)	20
11) AK-Bakanlar Komitesi: “Evlilik içi doğan çocukların uyrukluğu hakkında”, Karar (77) 13, (27/05/1977)	26
12) AK-Bakanlar Komitesi: “Çocukların yerleştirilmesi hakkında”, Karar (77) 33, (03/11/1977)	28
13) AK-Bakanlar Komitesi: “Çocuk/genç suçluluğu ve sosyal değişme hakkında”, Karar (78) 62, (29/11/1978)	36

- 14) AK-Parlamenteler Meclisi: "Çocuk bakımı için Devlet tarafından yapılacak ödemeler hakkında", Tavsıye Kararı 869 (1979), (28/06/1979) 39
- 15) AK-Bakanlar Komitesi: "Çocukların kötü muameleye karşı korunmasına ilişkin", Tavsıye Kararı No. R (79) 17, (13/09/1979) 42
- 16) AK-Parlamenteler Meclisi: "Çocuk haklarına dair bir Avrupa Şartı hakkında", Tavsıye Kararı 874 (1979), (04/10/1979) 49
- 17) AK-Bakanlar Komitesi: "Doğumdan sekiz yaşa kadar çocukların bakımı ve eğitilmeleri hakkında", Tavsıye Kararı No. R (81) 3, (23/01/1981) 54
- 18) AK-Bakanlar Komitesi: "Eşlerin aile konutunda oturmaya/ yararlanmaya ve ev eşyalarının kullanılmasına dair hakları hakkında", Tavsıye Kararı No. R (81) 15, (16/10/1981) 58
- 19) AK-Bakanlar Komitesi: "Çocuk bakımı için Devlet tarafından yapılacak ödemeler hakkında", Tavsıye Kararı No. R (82) 2, (04/02/1982) 61
- 20) AK-Parlamenteler Meclisi: "Şiddetin azaltılmasında kültürel ve eğitimsel yöntemler hakkında", Tavsıye Kararı 963 (1983), (28/01/1983) 64
- 21) AK-Bakanlar Komitesi: "Genç insanların yaşama hazırlanmasında orta okulun rolü hakkında", Tavsıye Kararı No. R (83) 13, (23/09/1983) 70
- 22) AK-Bakanlar Komitesi: "Televizyonda reklamlara dair ilkeler hakkında", Tavsıye Kararı No. R (84) 3, (23/02/1984) 74
- 23) AK-Bakanlar Komitesi: "Ebeveynlerin velayet sorumlulukları hakkında", Tavsıye Kararı No. R (84) 4, (28/02/1984) 77
- 24) AK-Bakanlar Komitesi: "Aile içinde şiddet hakkında", Tavsıye Kararı No. R (85) 4, (26/03/1985) 81
- 25) AK-Bakanlar Komitesi: "Ceza Hukuku ve Ceza Usulü Hukuku çerçevesi içinde mağdurun durumu hakkında", Tavsıye Kararı No. R (85) 11, (28/06/1985) 85
- 26) AK-Bakanlar Komitesi: "Avrupa Hapishane Kuralları", Tavsıye Kararı No. R (87) 3, (12/02/1987) 89
- 27) AK-Bakanlar Komitesi: "Bakıcı aileler hakkında", Tavsıye Kararı No. R (87) 6, (20/03/1987) 94
- 28) AK-Bakanlar Komitesi: "Çocuk/genç suçluluğuna karşı sosyal tepkiler hakkında", Tavsıye Kararı No. R (87) 20, (17/09/1987) 97

29) AK-Parlamenteler Meclisi: "Çocuk ticareti ve çocuk sömürüsünün diğer biçimleri hakkında", Tavsiye Kararı 1065 (1987), (06/10/1987)	103
30) AK-Parlamenteler Meclisi: "Çocuk esenliği hakkında – Bebeklere ve çocuklara kurumsal bakım sunulması", Tavsiye Kararı 1071 (1988), (23/03/1988)	107
31) AK-Bakanlar Komitesi: "Göçmen ailelere mensup genç kişiler arasında görülen çocuk/genç suçluluğuna karşı sosyal tepkiler hakkında", Tavsiye Kararı No. R (88) 6, (18/04/1988)	110
32) AK-Parlamenteler Meclisi: "Aile siyaseti hakkında", Tavsiye Kararı 1074 (1988), (03/05/1988)	114
33) AK-Bakanlar Komitesi: "Bilhassa çocukların menfaatlerini korumaya ilişkin sözleşmeler olmak üzere, özel hukuk alanında Avrupa Konseyi içinde üretilen sözleşmelerin ve anlaşmaların onaylanması ve uygulanmasının geliştirilmesi hakkında", Tavsiye Kararı No. R (88) 16, (29/09/1988)	119
34) AK-Bakanlar Komitesi: "Şiddet, vahşet ya da pornografik unsurlar içeren videogramların dağıtımına ilişkin ilkeler hakkında", Tavsiye Kararı No. R (89) 7, (22/04/1989)	121
35) AK-Bakanlar Komitesi: "Aile içinde şiddete ilişkin sosyal önlemler hakkında", Tavsiye Kararı No. R (90) 2, (15/01/1990)	126
36) AK-Parlamenteler Meclisi: "Çocukların haklarına dair", Tavsiye Kararı 1121 (1990), (01/02/1990)	135
37) AK-Bakanlar Komitesi: "Avrupa'daki genç insanlar için bilgi ve danışmanlık sunulmasına ilişkin", Tavsiye Kararı No. R (90) 7, (21/02/1990)	140
38) AK-Bakanlar Komitesi: "Çocuklar ve yeni yetmeler için sinema hakkında", Tavsiye Kararı No. R (90) 10, (19/04/1990)	143
39/a) AK-Bakanlar Komitesi: "Aileye ilişkin uyumsuzluklarda acil önlemler hakkında", Tavsiye Kararı No. R (91) 9, (09/09/1991)	146
39/b) AK-Bakanlar Komitesi: "Aileye ilişkin uyumsuzluklarda acil önlemler hakkında", Tavsiye Kararı No. R (91) 9 – AÇIKLAYICI MEMORANDUM, (09/09/1991)	149
40) AK-Bakanlar Komitesi: "Çocukların ve genç yetişkinlerin cinsel bakımdan sömürülmesi, pornografi ve fahişelik ve insan ticaretine ilişkin", Tavsiye Kararı No. R (91) 11, (09/09/1991)	158
41) AK-Bakanlar Komitesi: "Aile yardımlarından yararlanmanın geliştirilmesi hakkında", Tavsiye Kararı No. R (92) 2, (13/01/1992)	165

- 42) AK-Bakanlar Komitesi: "Avrupa'da gençlik araştırmaları alanında iletişime ve işbirliğine ilişkin", Tavsiye Kararı No. R (92) 7, (18/05/1992) 169
- 43) AK-Bakanlar Komitesi: "Çocuk istismarının mediko-sosyal boyutları hakkında", Tavsiye Kararı No. R (93) 2, (22/03/1993) 171
- 44) AK-Bakanlar Komitesi: "Gönüllü hizmetlerin geliştirilmesi hakkında", Tavsiye Kararı No. R (94) 4, (24/05/1994) 179
- 45) AK-Parlamenteler Meclisi: "Kiřilerin tutuklu yargılanması hakkında", Tavsiye Kararı 1245 (1994), (30/06/1994) 181
- 46) AK-Parlamenteler Meclisi: "Üstün yetenekli çocukların eğitilmeleri hakkında", Tavsiye Kararı 1248 (1994), (07/10/1994) 183
- 47) AK-Bakanlar Komitesi: "Tutarlı ve bütünleştirilmiş aile siyasetleri hakkında", Tavsiye Kararı No. R (94) 14, (22/11/1994) 185
- 48) AK-Bakanlar Komitesi: "Çocukların Velayetine İlişkin Kararların Tanınması ve Tenfizi ile Çocukların Velayetinin İadesine Dair Avrupa Sözleşmesinin uygulanması hakkında", Tavsiye Kararı No. R (95) 6, (07/02/1995) 190
- 49) AK-Parlamenteler Meclisi: "Çocukların Haklarının Kullanılmasına Dair Avrupa Sözleşmesi taslağı hakkında", GÖRÜŐ No.186 (1995), (25/04/1995) 192
- 50) AK-Bakanlar Komitesi: "Gençlerin dolaşımı hakkında", Tavsiye Kararı No. R (95) 18, (12/11/1995) 196
- 51) AK-Parlamenteler Meclisi: "Çocuklar için bir Avrupa stratejisi hakkında", Tavsiye Kararı 1286 (1996), (24/01/1996) 201
- 52) AK-Parlamenteler Meclisi: "Çocukların cinsel bakımdan sömürülmesi hakkında", Karar 1099 (1996), (25/09/1996) 205
- 53) AK-Bakanlar Komitesi: "Gençlerin katılımı ve sivil toplumun geleceği hakkında", Tavsiye Kararı No. R (97) 3, (04/02/1997) 210
- 54) AK-Parlamenteler Meclisi: "Öncelik arz eden bir mesele olarak, çocuk emeğinin sömürülmesine karşı mücadele hakkında", Tavsiye Kararı 1336 (1997), (26/06/1997) 213
- 55) AK-Bakanlar Komitesi: "Tanıkların sindirilmesi ve savunma hakları hakkında", Tavsiye Kararı No. R (97) 13, (10/09/1997) 218
- 56) AK-Bakanlar Komitesi: "Yüksek öğretime girme hakkında", Tavsiye Kararı No. R (98) 3, (17/03/1998) 224
- 57) AK-Bakanlar Komitesi: "Avrupa Konseyi'nin gençlik siyaseti hakkında", Karar (98) 6, (16/04/1998) 232

58) AK-Parlamenteler Meclisi: "Çocukların istismarı ve ihmal edilmesi", Tavsiye Kararı 1371 (1998), (23/04/1998)	235
59) AK-Bakanlar Komitesi: "Aile yaşamına ve sosyal yaşama çocukların katılımı hakkında", Tavsiye Kararı No. R (98) 8, (18/09/1998)	244
60) AK-Bakanlar Komitesi: "Çocukların istismarı ve ihmal edilmesi – Belge 8249 – Parlamenteler Meclisinin 1371 (1998) sayılı Tavsiye Kararına Bakanlar Komitesinin Yanıtı", (28/10/1998)	251
61) AK-Bakanlar Komitesi: "Çocukların Velayetine İlişkin Kararların Tanınması ve Tenfizi ile Çocukların Velayetinin İadesine Dair Avrupa Sözleşmesinin uygulanması hakkında", Tavsiye Kararı No. R (99) 7, (23/02/1999)	255
62) AK-Bakanlar Komitesi: "Cinsel sömürü amacıyla yapılan insan ticaretine karşı eylem hakkında", Tavsiye Kararı (2000) 11, (19/05/2000)	257
63) AK-Parlamenteler Meclisi: "Hapishanedeki anneler ve bebekleri", Tavsiye Kararı 1469 (2000), (30/06/2000)	267
64) AK-Bakanlar Komitesi: "Çocukların cinsel sömürüye karşı korunması hakkında", Tavsiye Kararı (2001) 16, (31/10/2001)	269
65) AK-Parlamenteler Meclisi: "Çocukların ebeveynlerinden biri tarafından uluslararası kaçırılması", Karar 1291 (2002), (26/06/2002)	282
B) Avrupa Konseyi tarafından sözleşme ya da anlaşma formunda üretilen belgeler	
1/a) İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Koruma Sözleşmesi (Avrupa Anlaşmalar Serisi/AAS. No.005), (Roma, imza: 04/11/1950 – yürürlük: 03/09/1953)	
1/b) İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Koruma Sözleşmesi – Taraf Devlet listesi (15/09/2002 itibarıyla)	
2/a) İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Koruma Sözleşmesi, Bu Sözleşmede Yer Alanlardan Başka Belli Hakları ve Özgürlükleri Güvence Altına Alan Protokol No.1 (AAS. No.009), (Paris, imza: 20/03/1952 – yürürlük: 18/05/1954)	
2/b) AİHS – Protokol No.1 – Taraf Devlet listesi (15/09/2002 itibarıyla)	
3/a) İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Koruma Sözleşmesi – Protokol No. 7 (AAS. No.117), (Strasbourg, imza: 22/11/1984 – yürürlük: 01/11/1988)	
3/b) AİHS – Protokol No.7 – Taraf Devlet listesi (15/09/2002 itibarıyla)	

4/a) Avrupa Sosyal Şartı (AAS. No.035), (Torino, imza: 18/10/1961 – yürürlük: 26/02/1965)	304
4/b) Avrupa Sosyal Şartı – Taraf Devlet listesi (15/09/2002 itibariyle)	316
5/a) Avrupa Konseyi Üyesi Ülkeler Arasında Gençlerin Kolektif Pasaportla Seyahatlerine Dair Avrupa Anlaşması (AAS. No.037), (Paris, imza: 16/12/1961 – yürürlük: 17/01/1962)	318
5/b) Avrupa Konseyi Üyesi Ülkeler Arasında Gençlerin Kolektif Pasaportla Seyahatlerine Dair Avrupa Anlaşması – Taraf Devlet listesi (15/09/2002 itibariyle)	323
6/a) Çocukların Vatana İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi (AAS. No.071), (Lahey, imza: 28/05/1970 – yürürlük: 15/09/2002 itibariyle yürürlüğe girmedi)	325
6/b) Çocukların Vatana İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi – Taraf Devlet listesi (15/09/2002 itibariyle)	336
7/a) Evlilik-dışı Doğan Çocukların Yasal Statüsü Hakkında Avrupa Sözleşmesi (AAS. No.085), (Strasbourg, imza: 15/10/1975 – yürürlük: 11/08/1978)	338
7/b) Evlilik-dışı Doğan Çocukların Yasal Statüsü Hakkında Avrupa Sözleşmesi – Taraf Devlet listesi (15/09/2002 itibariyle)	343
8/a) Çocukların Velayetine İlişkin Kararların Tanınması ve Tenfizi ile Çocukların Velayetinin İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi (AAS. No.105), (Lüksembourg, imza: 20/05/1980 – yürürlük: 01/09/1983)	345
8/b) Çocukların Velayetine İlişkin Kararların Tanınması ve Tenfizi ile Çocukların Velayetinin İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi – Taraf Devlet listesi (15/09/2002 itibariyle)	358
9/a) Çocukların Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi (AAS. No.160), (Strasbourg, imza: 25/01/1996 – yürürlük: 01/07/2000)	360
9/b) Çocukların Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi – Taraf Devlet listesi (15/09/2002 itibariyle)	371
10/a) Siber Suç Sözleşmesi (AAS. No.185), (Budapeşte, imza: 23/11/2001 – yürürlük: 15/09/2002 itibariyle yürürlüğe girmedi)	373
10/b) Siber Suç Sözleşmesi – Taraf Devlet listesi (15/09/2002 itibariyle)	381

II) AMERİKAN DEVLETLERİ ÖRGÜTÜ BELGELERİ 385

- 1) Amerikan İnsan Hakları ve Ödevleri Bildirisi (02/05/1948) 387
- 2) Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi,
(San Jose, imza: 22/11/1969 – yürürlük: 16/07/1978) 391

III) AFRIKA BİRLİĞİ ÖRGÜTÜ BELGELERİ 401

- 1) Afrika İnsan ve Halkların Hakları Şartı,
(Nairobi, imza: 26/06/1981 – yürürlük: 21/10/1986) 403
- 2) Çocuk Hakları ve Esenliği Hakkında Afrika Şartı,
(Addis Ababa, imza: 11/07/1990 – yürürlük: 29/11/1999) 408

**IV) AVRUPA KONSEYİ
BELGELERİ**